

Närvaroliggare och kontrollbesök (2009:43)

Datum: 2010-01-18

Diarienummer: D.1.1-0435/2009

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått rubricerade promemoria på remiss och lämnar följande yttrande.

I promemorian föreslår utredningen bland annat att kravet på att föra personalliggare utökas från att enbart rikta sig till restaurang- och hårvårdsverksamhet till att även avse bygg- och tvätteribranscherna. Utvärderingen som utredningen gjort av personalliggarsystemet visar att åtgärden haft positiva effekter och att den lett till en ökad löneredovisning, i vart fall inom restaurangbranschen. Skälet till att effekterna inte är lika tydliga i hårvårdsverksamheten kan förmodligen tillskrivas att antalet anställda där är få. I stället är det enskilda näringsidkare eller enmansföretag som dominerar i denna bransch. Personalliggarsystemet har sin inriktning främst mot anställda.

Brå tillstyrker utredningens förslag. Att låta sträcka ut kravet till att även omfatta bygg- och tvätteriverksamheter är, enligt Brå:s mening, positivt. Registreringssystemet som införts på eget initiativ inom byggbranschen (ID06) påminner starkt om personalliggarsystemet, som därför torde få stor legitimitet.

Utredningens förslag aktualiserar dock, enligt Brå:s mening, två frågor. Den första rör kontrollsystemets hållbarhet. Detta mot bakgrund av att problemet med svart arbetskraft är ett väsentligt större system som även förekommer inom många andra branscher än de fyra som kommer att omfattas av kontrollsystemet om förslaget går igenom. Personalliggarsystemet bygger nämligen på en förhållandevis hög kontrollintensitet, där företagarna måste uppleva att ett kontrollbesök av Skatteverkets personal kan ske när som helst. Utökas antalet kontrollobjekt är det därför också viktigt att fortsätta ha en hög kontrollintensitet. Om risken för att utsättas för kontroll urvattnas kommer sannolikt också systemets effektivitet att minska kraftigt. Frågan är därför hur uthålligt systemet är när alltför många branscher omfattas av systemet.

En hög kontrollintensitet innebär också att företagarna får en ökad kontakt med Skatteverkets personal, vilket också kan vara positivt ur andra synvinklar än bara kontroll. Ett besök som uppfattas som positivt stärker förtroendet för myndigheterna, inte bara Skatteverket. Dessutom kan verkets personal lämna företagare vissa råd på plats, skicka blanketter senare eller hänvisa till handläggare som kan de frågor som spontant kan uppstå vid besöken.

I detta sammanhang där kontrollsystemets "sidospår fördelar" tas upp önskar Brå även kommentera utredningens blick mot framtiden som tas upp i promemorians sjätte kapitel. Brå finner då diskussionen kring att utveckla personalliggarkontrollen genom att koppla den till andra åtgärder vid Skatteverket särskilt intressant. Genom att göra företagen skyldiga att rapportera in uppgifter om anställdas lön på månadsbasis – i stället för som nu årligen – kan arbetet med kontrollen av personalliggare bli än mer ändamålsenligt samtidigt som Skatteverkets arbete effektiviseras. En sådan förändring av rapporteringsfrekvensen borde heller inte – med utgångspunkt från de tekniska och elektroniska möjligheter som idag finns – vara mer betungande för företagarna. Tankegången vore därför enligt Brå:s mening intressant att arbeta vidare med.

Den andra frågan som enligt Brå bör ställas är hur personalliggarna (eller månadsvisa individuppgifter om källskatt och avgifter) och oannonserade besök förhåller sig i förhållande till

strukturen på det totala skattefusket. Även om en stor del av fusket gäller mindre företag där åtskilliga kan bli föremål för oannonserade besök finns också andra typer av fusk än med svart arbete. Det gäller skatteundandragande genom oriktiga fakturor som skapar avdrag och slussar pengarna vidare, kanske till andra länder, karusellhandel och andra momsbedrägerier och aggressiv skatteplanering. Frågan är hur kontrollresurserna fördelas mot olika typer av skatteundandraganden. Brå efterlyser en bredare analys av skattefuskets struktur, kontrollåtgärder, resurser och inriktning på samhällets motåtgärder. Det vore därför värdefullt att se över hela kontrollsystemet och vilka prioriteringar som bör göras mot bakgrund av resurser och problem. På det sättet blir det också möjligt att bättre värdera oannonserade besök kopplat till personalliggare eller liknande i förhållande till helheten.

Detta yttrande har beslutats av undertecknad myndighetschef. I den slutliga beredningen har deltagit juristen Saadia Aitattaleb, föredragande.

Jan Andersson
Saadia Aitattaleb

Senast uppdaterad: 2010-01-20